

Sulev Nõmmik: olen alati tegelenud kahtlaste asjadega: estraad, operett ja Eesti film!

Jaanuaris möödub 90 aastat Sulev Nõmmiku sünnist. Tema tegemisi saatsid eluajal kõrvuti kriitikute turmtuli ja rahva armastus. “Tundus, et kriitikute vahel oli võistlus, kes vingemalt suudab ära panna,” mäletab Voldemar Kuslap.

- NB! PABERKANDJAL ILMUNUD SISU -

“Pisikesed pensionid on kahjulikud,” kuulutab Kärna Äрни Sulev Nõmmiku suu läbi lavalt rahvale. “Sa ei söö korralikult, sa ei joo, sa ei suitseta ja elad niiviisi igavesti. Sa mõtle, mis see riigile maksma läheb!”

Saal itsitab ja jätabki suud muigele. Mõni nali võib olla kulunud või pikale venida, aga Uduvere vanamehe fenomen on muus – tema on üks nende endi seast, las aga räägib. Nõmmik lavastas hulga etendusi ja tegi filme, aga rahva teadvusse puuris end Setu, Saksa ja Hiiu murdes raadios ja laval seletav külamees.

Isegi viktoriiniküsimustesse puges ta sisse – taheti teada, kus Eestis asub Uduvere küla (Saaremaal) ja mis on Kärna Äрни päris nimi (Ernst Kern).

“See kärnaärnitamine talle saatuslikuks saigi,” kahetseb kauaaegne kolleeg Voldemar Kuslap. Uduvere vanamehena käis Nõmmik üles astumas vabal ajal ning pani sellesse Kuslapi sõnul liialt energiat.

Ka viimased esinemised 1992. aasta juulis Saaremaal olid needsamad “kärnaärnitamised”. Seda tuuri korraldanud Aarne Valmis on meenutanud, et ilm oli väga palav, eelviimane esinemiskoht Leisis asus liikumatu õhuga augus, ja kuigi ta seda palus, ei olnud Nõmmik nõus kava lühendama. Kuressaare etendusel oli Nõmmikul juba silmanähtavalt halb, ta jäi poole pealt vait, tuikus. Hiljem räägiti, et ta oli purjus, kuid selle lükkavad kaaslased ümber – Sulevi elukell tiksus sel ajal juba lõppu.

Kuressaare haigla jäi viimaseks punktiks ning tagasi Tallinnasse jõudis ta kirstus.

Kes üldse tahab puhata?

Ühes intervjuus mõtiskleb Nõmmik, mida siis peale hakata, kui oleks täielik puhkus, midagi poleks vaja teha, ning jõuab arusaamisele, et ei oskaski nii elada. Ehk seepärast mahutaski ta 61 eluaasta sisse küll ja veel niisuguseid ettevõtmisi, mida järele ei tehta ja kinni ei maksta.

maaleht.ee

04.01.2021 17:02

Bianca Mikovits

35000

Estonia teater

Teater

Aarne Valmis

“Ma ei saa öelda, et tal oleks lähedasi sõpru olnud,” mõtiskleb Voldemar Kuslap. “Kõige lähedasem oli ta vast Vello Viisimaaga, kes oli hoopis teisest puust mees.”

Vello Viisimaa isa oli Estonias laulja ja ta ise lapsest peale teatris kasvanud. Viisimaa oli multitalent ning Kuslapi kinnitusel fenomenaalse muusikalise mäluga, samuti vaimukas ja paindliku mõtlemisega. Nalju ja teravmeelsusi pudenes tal nagu varrukast.

Vahel kirjutas Nõmmik Viisimaa juttu lausa üles. “Vello ikka nõökis, et kuule-kuule – see, mida mina praegu räägin, tuleb nädala pärast raadios juba Kärna Ärni suust,” meenutab Kuslap.

Tema jutust selgub, et Nõmmikul oli geniaalne oskus valida õigeid inimesi endaga kaasa töötama. Näiteks oli tal väga hea klapp Enn Vetemaaga, kes sobis Nõmmiku impulsiivsusega imehästi – Nõmmik armastas hoida uksi lahti ja oli valmis teksti iga hetk paremaks muutma ning Vetemaa suutis sellega alati kaasa minna.

Pipi muutus kullaks

Enn Vetemaa on Maalehele rääkinud, et kui tal paluti Nõmmiku lavastatud “Pipi” etenduse tarbeks ülikiiresti veel ühe laulu sõnad teha, siis istuski ta maha, vehkis need valmis ja vuristas telefonis helilooja Ülo Vinterile ette. Sellest sai kokkuvõttes nüüdseks Eesti teiseks hümniks peetav “Laul Põhjamaast”...

“Pipi” purustas Estonias aga kõik arvulised rekordid.

“See oli ka ainus, mis kiita sai,” tõdeb Voldemar Kuslap. “Mulle tundus, et kriitikute vahel oli nagu võistlus, kes Nõmmikule ägedamalt ära suudab panna!”

Seda on nüüdki veel kurbusega tõdenud ka Sulev Nõmmiku tütar Tiia-Mai.

Nõmmiku lavastuste pihta suunatud kriitika ei läinud ju ainult tema suunas, seda võtsid hinge ka näitlejad, nii on Kuslapi meelehärm mõistetav. Oli ju ka tema Nõmmiku leid – just Nõmmik julges pakkuda noorele näitlejale osa Ülo Raudmäe muusikale loodud tükis “Kirjad nõudmiseni”, millest sai hittlavastus. Seda mängiti nii kaua, et rekvisiidid hakkasid närutama.

Rahva poolehoiule toetudes sai Nõmmik taas ette võtta Raimond Valgrest rääkiva “Muinaslugu muusikas” lavastamise, mis varem oli tagasi lükatud. Suuresti aitas lugu sobivamaks sättida Enn Vetemaa. Helgi Sallo ja Voldemar Kuslapiga peaosades sai sellest uus edulugu.

Kaasaegsete meenutustest tuleb välja, et Nõmmik ei olnud küll isikliku elu suhtes avatud, kuid üldise sümpaatse ja hooliva suhtumisega suutis inimesed oma plaanidesse kaasa rääkida, ka päris imelike mõtete puhul. Kuslap ütleb end siiani imestavat, kuidas Nõmmikul õnnestus filmi “Mehed ei nuta” kaasata selline korüfee nagu Ants Lauter, ta veel rookatusela ajada ja seal hüüdma panna.

Oli selline ... soe

Dissonantsi teeb veel suuremaks see, et 1894. aastal sündinud Lauteriga rääkis Kuslap filmivõtetest vabadel hetkedel Tammsaarest, Lutsust ja Vildest, keda Lauter oli isiklikult tundnud.

Katrin Karisma on öelnud, et Nõmmik oli lihtsalt niivõrd soe inimene, et talle ei saanudki ära öelda.

Ines Aru üllatus väga, kui Nõmmik palus teda telesse tehtava “Hariliku kontserdi” tarbeks Saarepiiga rolli. Aru arvas, et ta ei sobi, sest ei ole kunagi tantsimisega tegelenud. Nõmmik lubas kõik ise ette näidata ning õige pea avastaski näitlejanna end külma koolimaja laval hüplemas.

Siin oli abiks muidugi Sulev Nõmmiku koreograafiaalane ettevalmistus. Tegelikult oleks Nõmmik tahtnud küll õppida näitlejaks, kuid ei saanud kooli sisse. Koreograafiasse võeti ta vastu hoolimata sellest, et füüsilistelt eeldustelt polnud kõige parem, ent poisse oli hädasti vaja ning Nõmmik tegi studiumi otsast lõpuni läbi.

Kursusekaaslane Ago-Endrik Kerge on öelnud, et kui vaadata, kuidas Nõmmik “Harilikus kontserdis” täistallalt hopakki kargab, on selge, et siin on mees, kes tantsimisega tegelenud.

“Olen alati tegelenud kahtlaste asjadega: estraad, operett ja Eesti film!” ütleb Sulev Nõmmik ühes intervjuus enda kohta. Omalt poolt võib Maaleht siia lisada veel ühe punkti: kirjutamine.

Nimelt kirjutas Sulev Nõmmik spetsiaalselt Maalehe esimese numbri ilmumise puhul reportaaži “Kandilise laua konverents” Uduvere kolhoosi eesrindlike põllumajandustöötajate vestlusringist, kus aplausiga tervitatakse uue ajalehe ilmumist ning räägitakse sama soojaga veel kartulivõttust ja rannapüügist.

Jutu lõpuks tuletab Uduvere vanamees meelde, et suure tööügamise vahepeal ei peaks kartma ka hell olla, kui vaja, siis natuke nurgas nuttagi.

“Sest naer ja nutt oo vennad!” kirjutab ta lõpetuseks. “Ja mõlemad oo väga ääd!”

- ÄÄREJUTT -

Heiki Nabi sugulusest Sulev Nõmmikuga: tema nimevahetust on suguvõsas palju arutatud

Avalikkusele vähem tuntud, kuid hiidlastele teada fakt on see, et Sulev Nõmmik ja Heiki Nabi on omavahel sugulased. Mõlema põlvnemine viib tagasi Hiiumaal Reigi kiriku vastas kuulsat Pihla kõrtsi pidanud Peeter Nabi juurde, kes Sulev Nõmmikule oli vanaisa ja Heiki Nabile vanaisa vanaisa.

Peeter Nabi tütreid kolisid Tallinnasse ja Sulev sündis seal oma ema Marta vallaslapsena. Hiljem vahetas Marta oma sünninime Nabi Nõmmikuks, muidu räägiksime praegu hoopis Sulev Nabist.

“Seda nimevahetust on suguvõsas ikka aja jooksul üksjagu arutatud,” ütleb maadleja Heiki Nabi.

Miks Marta Nabi tookord nii otsustas, ongi selgusetuks jäänud, samuti see, kes oli Sulev Nõmmiku isa. Arutletud on nii- ja naapidi, aga Sulev Nõmmiku enda jaoks oli see hell teema ja ise ta sellest rääkida ei soovinud. Oma elust kõneldes viitas Nõmmik küll, et isa olnud meremees, kuid see võis olla ka soovmõte, pealegi oli Nõmmikule omane vahel jutustada justkui enda kohta värvikaid seiku, mida aga tegelikult sellisel moel aset leidnud polnud.

Üks oletus on ka see, et nii lootis ema Marta jätta endast muljet kui abielu tõttu nime muutnud naisest.

Heiki Nabi sündides ja kasvades oli Nõmmik oma populaarsuse tipul.

“Vaata et kõik eestimaalased on tema fännid olnud. Filme sai vaadatud nii, et olid sõna-sõnalt peas,” sõnab Heiki Nabi. “Kärna Ärni lugusid olen hiljem kuulanud ja mõelnud, et kuidas oskas ta nii teha, et need lähevad praeguse ajaga isegi paremini kokku kui toonasega.”

Ta lisab, et suguvõsas on olemas kaks liini – emapoolsed lühemad ja isapoolsed pikemad mehed, tema on ise teadagi kustpoolt. Vintsked on nii ühed kui teised. Nõnda suhtub Nabi lugupidamisega Nõmmiku koreograafiaõpingutesse, sest tegu on füüsiliselt äärmiselt nõudliku alaga.

Kui palju Heikis endas on naljasoont?

“Ikka on,” kinnitab ta. “Lapsest saadik on õpetatud, et mees peab nalja mõistma. Nii saab elus ka mitmetest asjadest kergemini üle, kui oskad asju naljaga võtta, selle asemel et solvuda ja haavuda.”

Marko Kaljuveer: mina seda karu ei kartnud

Spordiajakirjanik Marko Kaljuveer oli 10–11aastane poiss, kui Sulev Nõmmik tuli nende rahvatantsurühma uurima, kas seal oleks uue lastefilmi jaoks võtta sportlikke poisse.

Jaan Rannapi raamatu “Jefreitor Jõmm” põhjal ja Moskva tellimusel valmis venekeelne film, mis sai nimeks lihtsalt “Jõmm”.

Tegevus toimus purjelaeval, kus meresõiduhuvilised lapsed, enamikus poisid, veedavad oma suve koos karupojaga ning saavad temaga headeks sõpradeks. Nõmmikule omaselt sai seal suure osakaalu muusika, lauldakse ja liigutakse palju. Kaljuveer pääses esialgse 200 poisi seast valitud 20 hulka.

“Sealjuures ma üldse ei tahtnud eriti minna, tuju oli kuidagi paha ja olin päris mossis,” meenutab ta. Nõmmik valis ta ikkagi ja sellest sai Kaljuveerile elu seiklus: esimene praamisõit, filmimine Muhumaa ligidal, ülitore suvi ja tutvus nimekate näitlejatega. Filmis tegid kaasa imekaunis Helgi Sallo, Estonia korüfee Endel Pärn, Lisl Lindau ja Salme Reek. Operaatoriks oli legendaarne Harri Rehe.

“Nõmmik oli sel ajal tohutult populaarne. Minu ootus oli ka, et näis, mis nalja ta nüüd teeb, aga ei teinud üldse nalja,” räägib Kaljuveer. “Ta oli pigem tõsine, kuigi sõbralik. Väga palju tegeles meiega, näitas ise ette, mida tegema peame. Eks meile oli see ikka vahel raske ka, filmis oli palju sellist passimist, kus ootasime õiget pilve või õiget päikest.”

Poisid oli koos üle Eesti. Filmivõtetel osalevat karupoega üldiselt peljati. Tallinnast pärit Marko ei tundnud aga mingit hirmu. Nii ongi ta üsna mitmes kohas karuga kõrvuti, sel ajal kui teised veidi eemale hoiavad. Marko Kaljuveer on ka kergesti äratuntav – teiste heledate peanuppude vahel hakkavad tema tumedad juuksed kaugele silma.

Salme Reek pani naksakale noormehele silma peale ja kaasas ta hiljem laste kuuldemängudesse, Kalju Komissarov korjas ta aga omakorda telelavastusse.

“Minu maailm läks tänu sellele ikka tunduvalt avaramaks,” tõdeb Kaljuveer. “Täitsa võimalik, et just seal tuligi tõuge edaspidi tele suunas.”

SULEV NÕMMIK

Sündis 11. jaanuaril 1931 Tallinnas. Ema poolt hiidlane ning kandis 1936. aastani perekonnanime Nabi.

Lõpetas 1959. aastal Tallinna Koreograafiakooli Kalju Saarekese klassis ning aastatel 1960–1964 õppis lavastamist Leningradi Teatri-, Muusika- ja Kinematograafiainstituudis. Nõmmik oli 33 aastat abielus Aili Nõmmikuga, tütar Tiia-Mai Nõmmik on tõlkija.

Sulev Nõmmik suri 28. juulil 1992 Kuressaares.

Õrn koht

Huvitav soeng

Sulev Nõmmik ei kannatanud seda, kui keegi tegi nalja tema juuste üle, see oli läbinisti õrn koht. Vanadelt fotodelt on näha, et juuksepiir hakkas tal varakult taganema, kuid esialgu see teda ei seganud. N-õ huvitavat tagant-ette-soengut hakkas ta kandma hiljem ning siis olnud sellega väga hädas, kui oli tuul või tuli joosta – siis hoidnud Nõmmik pead naljakalt viltu, et soengut hoida.

- PISITEKST -

●

Meil, Eestimaa mehed, on alati seoke võim ja vägi, et üks Eestimaa mees võib ikka ja alati ükskõik kus kohas teha täpselt seda ja ütelda täpselt seda, misasja tema naine tahab.

●

Tundub, et meil on praegu vaja ükskõik kas naljakat või tõsist, aga igal juhul südamlitku.

Sulev Nõmmik 1992